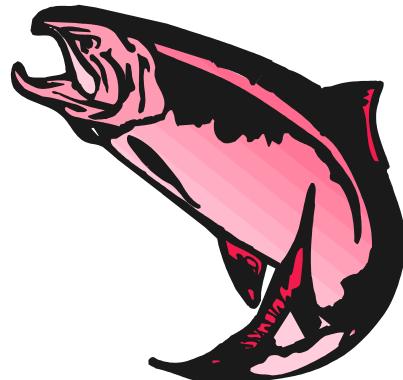

ຕົວຢ່າງຂອງຜົນກະທົບແບບສະສົມຕໍ່ປາຊາລມອນໃນ ແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບັງ

ໜາລາຍງ່າບັນຫາດ້ານສິ່ງແວດລຸ່ມທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນທົ່ວໄລກໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າຜົນກະທົບຈາກການພັດທະນາສາມາດສະສົມໃຫ້ເກີດບັນຫາໃຫມ່ອັນບໍ່ມີໃຜຄາດຄືຂຶ້ນໄດ້. ການຮັອນຂຶ້ນຂອງໄລກ ແລະ ການສູນເສັງຄວາມໜາລາຍຫລາຍຂອງຊົວນາງພັນໃນທົ່ວໄລກໄດ້ການປັງປັງການໃຊ້ທີ່ດິນແມ່ນຕົວຊີ້ວທອກໃນຂອບເຂດກວ້າງຂວາງໃນຊ່ວງເວລາຫລາຍທົດສະວັດຂອງຜົນກະທົບຈາກການພັດທະນາຂອງມະນຸດໃນລະບົບນີ້ເວດຕ່າງໆ. ຜົນກະທົບແບບສະສົມກໍ່ສາມາດພົບເຫັນໃນຂອບເຂດແຄບໜູດໄດ້ເຊັນກັນແມ່ກະທັ້ງໃນລະດັບຂອບເຂດຂອງແຕ່ລະໂຄງການ. ເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນບາງຄວາມທ້າທາຍໃນການກຳນົດ, ການສັກສາ ແລະ ການຄຸມຄອງບັນຫາຜົນກະທົບແບບສະສົມໃດໜຶ່ງ, ພວກເຮົາຈະໄດ້ຍົກຕົວຢ່າງອັນທຶນໃໝ່ໃນລາຍລະອຽດເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າຜົນກະທົບຈາກຫລາຍໂຄງການຮ່ວມກັນເຂົ້າເປັນຄວາມທ້າທາຍໃຫຍ່ອັນທຶນໃໝ່ໃນການປະເມີນຜົນແບບສະສົມ ແລະ ໃນຫລາຍຂັ້ນຕອນຫາງກົດໝາຍ.

ພວກເຮົາຈະໄດ້ລົງເລີກໃສ່ລາຍລະອຽດຂອງການພັດທະນາໃນອ່າງແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບັງໃນພາກຕາວັນຕົກສິ່ງເຫັນມີຂອງສະຫະລັດອາເມຣິກາ. ໜາລາຍບັນຫາຜົນກະທົບແບບສະສົມທີ່ເກີດຈາກການນຳໃຊ້ແມ່ນໍ້ຂະຫນາດໃຫຍ່ເພື່ອຜະລິດກະແສໄຟຟ້າ, ວູກງານກະສິກຳ ແລະ ວູກງານອຸດສາຫະກຳ. ຍ້ອນວ່າລະບົບນໍ້ຈິດໄດ້ເຊື້ອມຕໍ່ກັບຮອບວູນອຸທິກະສາດອື່ນໆ, ການກຳນົດແຫລ່ງທີ່ມາ ແລະ ຜົນເນື່ອງຂອງຜົນກະທົບສາມາດຮັດໄດ້ງ່າຍກວ່າໃນລະບົບທີ່ປັ້ນໂຄງສ້າງໃຫຍ່ກວ່າ (ເຊັນຜົນກະທົບຂອງບັນຍາກາ). ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕີ, ການແກ້ໄຂຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວກໍ່ເປັນເລື່ອງຫຍໍ່ຢາກເຊັນກັນເພາະວ່າສິດທິດຂອງການຊົມໃຊ້ນີ້ມີຄ່າສູງຫລາຍ, ແລະ ຄວາມສະສົມທີ່ກ່ຽວເນື້ອງຫາງກົດໝາຍທີ່ເປັນຮ້ອມວຽກງານຄຸ້ມຄອງແໜ່ງນໍ້.

ຕົວຢ່າງຂອງແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບັງຄືດວ່າຈະແກດເທັມຈະກັບບັນດາປະເທດລູບຕາມລຳແມ່ນໍ້ຂອງ. ບັນຫາຂອງການປະມົງທີ່ມີຄວາມສໍາຄັນຫາງດ້ານການຄົາ ແລະ ວັດທະນາທຳໄດ້ຕົກກະທົບຢ່າງຫນັກຈາກການກໍ່ສ້າງເຂື້ອນຈຳນວນຫລວງຫລາຍໃນແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບັງ ແລະ ສາຂານ້ອຍໃຫຍ່ຂອງມັນ. ປາຊາລມອນແມ່ນອີງປະກອບຫລັກຫາງນີ້ເວດວິທະຍາ ແລະ ໂຄງສ້າຫາງສັງຄົມຂອງເຈດຕາເວັນຕົກສູງ ເຫັນລູບຊາຍຜູ້ປາຊີ້ພິກ ແຕ່ວ່າໄດ້ຕົກທຳລາຍໄດ້ຜົນກະທົບແບບສະສົມຈາກການພັດທະນາເຂື້ອນໄຟຟ້ານີ້ຕົກໃນຊ່ວງຫລາຍກວ່າທີ່ນີ້ສັດຕະວັດຜ່ານມາ. ບິດຮູນທີ່ຖອດຖອນໄດ້ໃນແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບັງໜ້າ ຈະໃຫ້ປິດຮູນເບັນຢ່າງຕິແກ່ຜູ້ຮັບຜິດຊອບວຽກງານສິ່ງແວດລຸ່ມໃນອ່າງແມ່ນໍ້ຂອງເພື່ອຈະໄດ້ຫລືກລົງການສັງເປັນຫາປະເພດຄ້າຍກັນໃນການພັດທະນາຂອງອ່າງແມ່ນໍ້ຂອງ.

ຈຸດຟິເສດຂອງບັນຫາ.

ທຸກໆກົດຈະກຳທີ່ເນີງພາການຊຸດຄືນຂັບພະຍາກອນເພື່ອຜົນປະໂຫຍດທາງເສດຖະກິດ, ບໍ່ວ່າຈະເປັນໃນຂັ້ນທຶນ (ເຊັນ ການສະຫນອງນໍ້ສະອາດ, ການປະມົງ, ຜົນຜະລິດການກະເສດ, ການຕັດໄມ້ທ່ອນ, ການຊຸດຄືນນໍ້ມັນ), ຫລື ວ່າໃນຂັ້ນສອງ (ເຊັນ ການຜະລິດກະແສໄຟຟ້າ, ການຄືມມະນາຄົມ, ການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳ) ແມ່ນຕໍ່ເນີນໃນລະບົບນີ້ເວດວິທະຍາ

ເຊິ່ງມີຜົນກະທິບເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນຢ່າງສັບສົນ. ຄວາມສັບສົນດັ່ງກ່າວທາມາຍເຖິງຜົນກະທິບຈາກການພັດທະນາສ່ວນໃຫຍ່ຈະບໍ່ເປັນແບບເສັ້ນຂຶ້ງ; ການເຊື່ອມໄຍງ່ລະຫວ່າງກິດຈະຈາກມາໃຫ້ມີ້ງ ແລະ ກິດຈະກຳກ່ຽວຂ້ອງອື່ນໆ ບໍ່ໄດ້ຖືກໄສ່ໃຈ, ແລະ ຜົນຂອງການພັດທະນາໃນດ້ານທີ່ໄດ້ສ້າງຜົນສະສົມໃນທາງທີ່ບໍ່ມີໃຜຄາດຄືດ.

ຂະບວນການທາງນີ້ເວັດວິທະຍາສ່ວນໃຫຍ່ ແລະ ຜົນກະທິບລະຫວ່າງກັນຂອງພວກມັນ. ຂັ້ນມູນແມ່ນມີຢ່າງເບິ່ງບາງ ແລະ ຕົວຊີ້ວັດວິກິດຕ່າງໆ ກໍ່ບໍ່ສາມາດວັດແທກໄດ້ (ເຊັ່ນ ການຢ່າລຸດໃນມະຫາສະຫຼຸດຂອງປາ). ທິດສະດີກໍ່ມີຢ່າງຈຳກັດເຊັ່ນກັນ. ການສັງເກດການທີ່ຫັນ້າເຊື່ອຖືກໍ່ມີຫັນອຍ; ການຄຸກຄາມຂອງມະນຸດກໍ່ຖື່ລາຍຫັງມີຂະໜາດໃຫຍ່ໂຕ ແລະ ບໍ່ເຄີຍພິບເຕັນມາກ່ອນໃນປະຫວັດສາດ. ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງຢ່າງບໍ່ເປັນທີ່ຈະແຈ້ງວ່າຈະໃຊ້ທິດສະດີໄດ້ໃນການ ເຮັດການພະຍາກອນ.

ເວລາ ແລະ ພື້ນທີ່ ຫີຈຳເປັນເພື່ອໃຊ້ໃນການພະຍາກອນແມ່ນມີຂອບເຂດກວ້າງໃຫຍ່ຫລາຍ. ເພື່ອຈະກຳນິດຜົນກະທິບຕໍ່ປາຊາລົມອນໄດ້, ຢ່າງຫັນອຍທີ່ສຸດຕ້ອງໃຊ້ເວລາຫັ້ນປີ ທລື່ຂ່າຍກວ່ານັ້ນ ແລະ ກວມເອົາພື້ນທີ່ໃນຂອບເຂດລະຫວ່າງປະເທດອີກດ້ວຍ. ເຫດການອັນບໍ່ຄາດຜົນທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນກໍເປັນເລື່ອງທີ່ມະດາ. ຂັ້ນຕອນການປະເມີນຜົນກະທິບແບບສະສົມຈະຕ້ອງຖືກອອກແບບເພື່ອໃຫ້ບັນລຸ ແລະ ຕອບສະໜອງຕໍ່ບັນດາເຫດການປະຫລາດຫລືບໍ່ໄດ້ຖືກຄາດຄືດມາກ່ອນ.

ຜູ້ສະເໜີໄຕງານ, ອົງການຮັບຜິດຂອບວຽກງານຄຸ້ມຄອງ ແລະ ຖຸມຜົນປະໂຫຍດເອກະຊົນຕ່າງໆ ໄດ້ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງກັບບັນຫາຜົນກະທິບແບບສະສົມເຊິ່ງທາມາຍເຖິງຈະຕ້ອງໃຫ້ຄວາມເອົາໃຈໃສ່ຢ່າງເດັ່ນຊັດໃນຂະບວນການແລກປ່ຽນຂ່າວສານ, ການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການສ້າງສັນທະມະຕີ.

ບັນຫານີ້ແມ່ນຫຍົງ?

ຜົນຕອບແທນຂອງທຸກຊະນິດປາຊາລົມອນໃນແມ່ນນຳໂຄລົມເບູ້ໄດ້ຫລຸດລົງຈາກ 16 ລ້ານ ເຫຼືອ

ພູງ 2 ລ້ານດອນລາ ຜູ້ປາຊາລົມອນໄດ້ກາຍເປັນຂອງຫາຍາກໃນຊຸມປີ 1920. ຮູບທີ່ຫີ່ໄດ້ສະແດງເຖິງການຫລຸດລົງຂອງການປະມົງປາຊາລົມອນພັນຂີບຸກ (Chinook). ການຫລຸດລົງຂອງຈຳນວນປາໄດ້ສະແດງຄົງຄູ່ກັບການພັດທະນາເຂື້ອນໄຟພົ້າມັນຕົກທີ່ສະສົມຂຶ້ນເລື້ອຍໆ.

ອັນນີ້ແມ່ນການປະເມີນຜົນກະທິບແບບສະສົມຫຍົ້ນ?

ແມ່ນ, ມີຫລາຍປັດໃຈໄດ້ປະກອບສ່ວນໃນການສູນເສັງດັ່ງກ່າວ.

ຍັອນຫຍົງບັນຫານີ້ຈຶ່ງເປັນເລື້ອງສຳຄັນ ?

ໃນຊາຍຝ່າປາຊີ່ພົກຂອງທະວິບອາເມຣິກາເຫັນອ໌, ປາຊາລົມອນແມ່ນຂັບພະຍາກອນທີ່ມີຄວາມສໍາຄັນຢ່າງຍວດຍື່ງເພາະວ່າ :

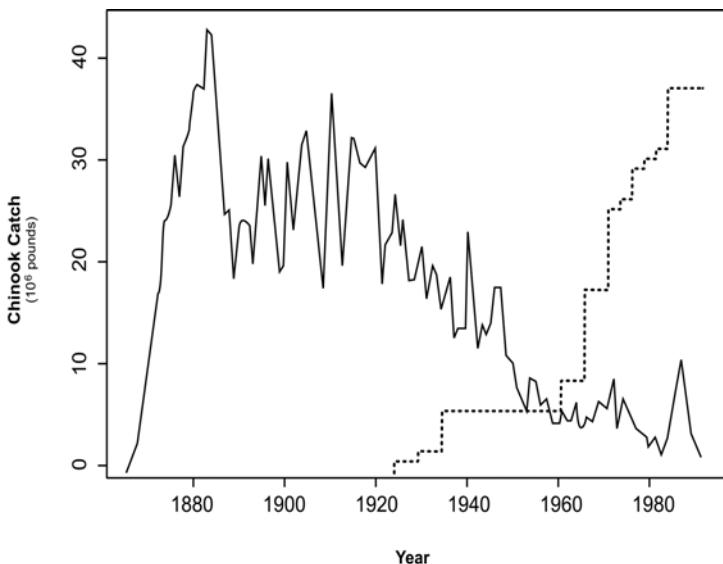
- ປາຊາລົມອນແມ່ນແຫລ່ງອາຫານທີ່ສໍາຄັນໃນລະດັບຂີ້ງເຂດ ແລະ ທົ່ວໂລກ.

- ປາຊາລົມອນອົບພະຍົບໄປມາຫລາຍພັນກົລົລະແມດຕາມແມ່ນນີ້ໃນມະຫາສະນຸດຕ່າງໆ ອັນເຮັດໃຫ້ປາດັ່ງກ່າວເປັນສະເໜີອນຕົວຊີ້ຂອກສະໜາບສີ່ງແວດລ້ອມຂອງແຫລ່ງຢູ່ອາໄສເຫັນນັ້ນ.

- ມັນມີຄວາມຜູ້ກັບພັນຢ່າງແຫນ້ນແພັນຫາງວັດທະນາທີ່ ລະຫວ່າງມະນຸດ ແລະ ປາຊາລົມອນ. ການຄຸ້ມຄອງປາຊາລົມອນແມ່ນມີຄວາມອ່ອນໄຫວດ້ານການເມືອງ ຫຼັງຈາກລະດັບທີ່ໜຶ່ນ ແລະ ລະດັບສາກົມ.

ຍັອນຫຍົງຈຶ່ງສຶກສາບັນຫາສະເພາະດັ່ງກ່າວນີ້ ?

ຜົນປະໂຫຍດອັນສໍາຄັນກໍ່ຄືຈະໄດ້ຮູ້ປະຫວັດການດັ່ງລົງຊີວິດຂອງປາຊາລົມອນໃນແມ່ນນີ້ໂຄລົມເບູ້. ໃຫ້ຂຶ້າໃຈວ່າຜົນກະທິບແບບສະສົມໄດ້ສົ່ງຜົນສະຫຼັບມາໃນລະບົບຊື່ນງໍທີ່ເປັນທີ່ຮູ້ຈັກຫັນອຍກວ່າ.

ຮູບທີ 1 ສາຍພົວພັນລະຫວ່າງການຫລຸດລົງຂອງຈຳນວນປາຊາລມອນພັນຊື້ນຸກ (Chinook) ແລະ ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຈຳນວນເຂື້ອນໄຟພ້າ

ອ່າງແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບີຍ - ປະຫວັດໂດຍຫຍໍ້.

ແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບີຍແມ່ນໍ້ທີ່ໃຫຍ່ອັນດັບ 4 ໃນທະວີບອາເມຣິກາເຫັນນີ້ ແລະ ຍາວ 1900 ກີໂລແມັດ ໄທລັ່ງລົມ 2 ປະເທດຄື ການາດາ ແລະ ສະຫະລັດອາເມຣິກາ. ນອກຈາກນີ້ມີບາງສາຊາໄດ້ ເພີ່ມຄວາມຍາວຂອງມັນໄປອີກຫລາຍພັນກິໂລແມັດ. ໃນປະຫວັດສາດມັນເຄີຍເປັນແຫລ່ງປາຊາລມອນໃຫຍ່ທີ່ສຸດແຫ່ງດຽວໃນທະວີບອາເມຣິກາເຫັນນີ້. ຂັບພຍາກອນອື່ນໆ ໃນເຂດອ່າງນຳກໍໄດ້ຖືກຊຸດຄົນໃນອະຕິດເຊິ່ງມີຫັ້ງສັດປ່າ, ໂມ້ທ່ອນ, ຄຳ ແລະ ຂົນສັດ.

ຈາກຜົນຂອງການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳ ແບບເລົ່າງລັດໃນຂ່ວງໜີ້ງສັດຕະວັດຜ່ານມາ ປະຈຸບັນ ແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບີຢ່າດີມີເຂື້ອນຂະໜາດໃຫຍ່ເຖິງ 19 ແຫ່ງ, ເຂື້ອນຂະໜາດກາງ 9 ແຫ່ງ ແລະ ເຂື້ອນຂະໜາດນີ້ອຍອີກກວ່າ 60 ແຫ່ງ ເຊິ່ງຮ່ວມກັນແລ້ວ ເປັນໂຄງການເຂື້ອນໄຟພ້າພະລັງນີ້ທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນໂລກ ອ່າງຂອງແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບີຢ່າດີຖືກຜົນໄປສ່າງການທິດມີຂົນລະປະການເກີອບ 1.2 ລັນເຮັກຕາ. ຈາກ

ຜົນຂອງການພັດທະນາດັ່ງກ່າວ, ລະບົບນີ້ເວດຂອງ ແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບີຢ່າງທີ່ຖືກຄຸມຄອງລວມມີປາກແມ່ນໍ້, ອ່າງກ່າວທີ່ຂອງເຂື້ອນ, ດິນແຄມນີ້, ປ່າໄມ້ ແລະ ດິນເພື່ອການຂົນລະປະການລວມກັນແລ້ວໃຫຍ່ໜຶ່ງ ກັບເນື້ອທີ່ຂອງປະເທດຝັ້ງ. ອ່າງນີ້ໃນປະຈຸບັນໄດ້ ສະຫະນອງນີ້ໃຫ້ແກ່ປະຊາກອນເຖິງຮັກອຍເທົ່າຂອງລະດັບດັ່ງເດີມ. ຄຳຖາມກໍຄືການພັດທະນາດັ່ງກ່າວນີ້ ແລະ ຜົນເນື້ອງຂອງມັນຈະສາມາດຍືນຍົງໄດ້ທາງນີ້ ເວດວິທະຍາ (ແລະ ທາງດ້ານເສດຖະກິດ) ຫລືບໍ່.

ທລັກການຕົ້ນຕໍ່ທີ່ຢູ່ເບື້ອງຫລັງການພັດທະນາ ທີ່ກີ່ ການທຳລາຍແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບີກໍຄືການເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນຕອບແກນທາງເສດຖະກິດສູງສຸດຈາກຂັບພະຍາກອນ. ກີດຈະກຳການພັດທະນາ ແລະ ສະພາບການເດັ່ນທີ່ພາໃຫ້ເກີດຜົນກະທິບຕໍ່ສົງແວດລັອມຂອງຈຳນວນປາຊາລມອນຈາກແຫລ່ງໃນແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບີສາມາດຍືນເວົ້າໃນພາກຕ່າງໆ ຕໍ່ໄປນີ້.

ເຂື້ອນໄຟພ້າ.

ເຂື້ອນໄຟຟ້າຫລາຍ່າ ແຫ່ງໄດ້ຖືກສ້າງມາ ກ່ອນຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທິບສິງແວດລ້ອມຈະ ຖືກບັງຄັບໃຊ້. ຜົນກະທິບຂັ້ນທີ່ມີໆຂອງເຂື້ອນໄຟຟ້າຕໍ່ ບາຊາລມອນລວມມີການຂ້າງລູກປາໃນໃບພັດ ຂອງໂຮງໄຟຟ້າຫລືໄປຕິດຢູ່ຕາຫນ່າງກັນຂຶ້ນເຫຼືອ ໃນ ການຂ້າປາໃຫຍ່ໃນໄວຈະເລີນພັນ (ຈາກການປະເມີນຫລັດສຸດ ໄດ້ພົບວ່າບາຊາລມອນໃຫຍ່ໄດ້ຖືກຂ້າ ປີລະ 5 - 11 ລ້ານຕົວ) ບາງຈຸຊະນິດພັນຈະຕ້ອງ ລອຍຜ່ານເຂື້ອນເຖິງ 8 ແຫ່ງເພື່ອຈະໄປເຖິງບ່ອນວາງ ໄຂຂອງພວກນັນ. ຜົນກະທິບຂັ້ນ 2 ລວມມີການເກີດ ນັ້ກັວມພື້ນທີ່ວາງໄຂ່ ແລະ ການເຄື່ອນທີ່ໄດ້ຊັ້ງລົງ ຍັນລະບອບອຸທິກກະສາດທີ່ປັ່ງປຸງໄປ (ເປັນຄວາມ ສົງທຶນມົນຍ ແລະ ບາໃຫຍ່ໃນການຖືກລ່າ). ຜົນກະທິບຂັ້ນສຸດຫ້າຍເກີດຈາກການເກີດຂຶ້ນຂອງການ ພັດທະນາອຸດສາຫະກຳ, ກະສິກຳ ແລະການເພີ່ມຂຶ້ນ ຂອງປະຊາກອນມະນຸດ ຈາກຜົນຂອງການມີກະແສ ໄຟຟ້າລາຄາໂຟກ.

ການເກີດຊູມຊົນ / ການພັດທະນາອຸດ ສາຫະກຳ.

ຜົນກະທິບຂັ້ນທີ່ແມ່ນການເຊື່ອມລົງຂອງ ອຸນນະພາບນົ່ງໃນນັ້ນທີ່ຈາກມີນລະພິດ ເຊັ້ນການ ບ່ອຍນີ້ເສຍຈາກໂຮງງານຜະລິດເຈັຍ..... ຜົນກະທິບ ຂຶ້ນສອງແມ່ນການປັ່ງປຸງຂອງອຸນນະພູມ ແລະ ລະ ບອບການຕົກຕະກອນເບື້ອງຈາກການສູນເສຍການປົກ ຫຼຸ້ມປ່າໄມ້ ແລະ ການສູນເສຍແຫ່ງວ່າງໄຂ່ຈາກ ການເຮັດເຫັນມີອຸງຄຳ.

ການກະສິກຳ.

ຜົນກະທິບຂັ້ນທີ່ແມ່ນການສູນເສັງຝູງປາ ໃຫຍ່ນອຍທີ່ຍ້າຍຖື່ນເນືອງຈາກການຜົນນີ້ໄປສູ່ຄອງ ຂົນລະປະການ ແລະ ບ່ອນຢູ່ທີ່ບໍ່ເຫັນຈະສົມຂອງປາ. ຜົນກະທິບຂັ້ນສອງແມ່ນການໄຫລຂອງນົ້າຫລຸດລົງ ຍັນການບ່ອຍນີ້ອອກໃນຊ່ວງເວລາທີ່ການເຄື່ອນ ຍ້າຍຖື່ນທີ່ສູງ, ການຕົກຕະກອນທັບຖຸມບ່ອນວາງໄຂ່ ແລະ ການສູນເສັງການປົກຫຼຸ້ມປ່າໄມ້.

ການພັດທະນາຂອງອ່າງນຳໂຄລັມເບັງ

1860-1900 ການປະມົງໄຮ້ການຄວບຄຸມໄດ້ຊາວ ເລີ່ມປ. ກ່ອນນີ້ 1980 ໂຮງງານຜະລິດປາກປີອູງໄດ້ເກີດ ຂຶ້ນໃນທີ່ວ່ອງແລະຕາມຊາຍຜົງເຮັດໃຫ້ກາຍເປັນອຸດສາ ທະກຳມູນຄ່າຫລາຍລ້ານດອນລາ.

1900-ປະຈຸບັນ ການຄວບຄຸມການປະມົງໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນ ເພື່ອອະນຸລັກແຫ່ງປ່າ. ການອອກກິດຫມາຍໃຫມ່ໄດ້ ສີບຕ່ອງກັບໃຊ້ຈົນເຖິງປະຈຸບັນ ແລະມີຂອບເຂດຄອບຄຸມລະຫວ່າງປະເທດ(ເຊັ່ນ ສິນທີສັນຍາ ການາ ດາ-ອາເມຣີກາ ກ່ຽວກັບປາຊາລມອນ).

1902 ກິດຫມາຍເວັນຄືນທີ່ຕິນຂອງສະຫະລັດໄດ້ ມອບສິດທິການຊົມໃຊ້ນຳເພື່ອການກະເສດໃຫ້ແກ່ບຸກຄົມທີ່ ມີກຳມະສິດທິກິນໃນອ່າງແມ່ນ໌ໂຄລັມເບັງ.

1902-1950 ການປົ່ງຈາກທີ່ລັງສັດ ແລະ ບໍາໄມ້ ຈຳນວນຫລວງຫລາຍໄປເປັນພື້ນທີ່ປຸກຝັງໄດ້ໃຊ້ຂົນລະ ປະການ.

1935-1986 ການກໍ່ສ້າງເຂື້ອນໄຟຟ້າພະລັງນຳ (ຫັງ ທີມີດ 28 ແຫ່ງ) ຫລາຍກວ່າ 60 ແຫ່ງຂອງເຂື້ອນ ແລະ ໂຄງສ້າງຕ່າງໆ ໄດ້ຖືກກໍ່ສ້າງຂຶ້ນເພື່ອຄວບຄຸມນຳຖົວ ແລະ ຄວບຄຸມການໄຫລຂອງນຳ.

1968-1982 ການເພີ່ມກຳລັງການຜະລິດໄຟຟ້າຂຶ້ນ 50% ໂດຍການເພີ່ມຈຳນວນ ຕວກົນເຂົ້າໃນເຂື້ອນ ເດີມ.

1980 ກິດຫມາຍວ່າດ້ວຍການພັດທະນາພະລັງງານ ໄຟຟ້າ ແລະ ການອະນຸລັກໃນເຂດປາຊີພິກຕາເວັນຕິກ ສົງເຫຼືອໄດ້ຮັບການຜ່ານເປົ້ອບັນທຶກຜົນຮ້າຍຈາກການ ພັດທະນາເຂື້ອນໄຟຟ້າໃນແມ່ນ໌ໂຄລັມເບັງ ແລະ ເພື່ອປົກປ້ອງ ແລະ ເພີ່ມຈຳນວນປະຊາກອນປາ ແລະ ສັດປ່າທີ່ຖືກເຄາະຮ້າຍ.

1980 -ປະຈຸບັນຄວາມພະຍາຍາມບັນຫຼິກບັນຫາເພື່ອຫລຸດ ຜ່ອນການສູນເສຍປາໃຫຍ່ ແລະ ບານອ່າຍໄດ້ເລີມຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດ ດ້ວຍມູນຄ່າ 100ລ້ານໂດລາຕໍ່ປີ.

1992 ບາຊາລມອນສາຍພັນ chinook ໃນແມ່ນ໌ ສມກັບ (Snakes River) ໄດ້ກາຍເປັນປາຊາລມອນພັນ ທຳອິດທີ່ຖືກຂຶ້ນບັນຫຼິພາຍໃຕ້ກິດຫມາຍວ່າດ້ວຍສັດໄກສູນ ພັນ

ການຄວບຄຸມນັ້ກັວມ.

ຜົນກະທົບຂັ້ນສອງຕໍ່ປາຊາລມອນເກີດຂຶ້ນຈາກການທຳລາຍນັ້ອອກບໍ່ ແລະ ນັ້ຕິກຕ່າງໆ ທີ່ຈຳເປັນໃນການພັດພາປາຊາລມອນໃຫ້ຜ່ານສິງກິດຂວາງໄປໄດ້ ແລະ ການມີພັນບາຕ່າງໆຖື່ນເຂົ້າມາຈາກການໄຫລຂ້າມອ່າງນັ້.

ການດູດຊາຍ.

ການດູດຊາຍເພື່ອແປງຊ່ອງການເດີນເຮືອໄດ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບຂັ້ນສອງຕໍ່ປາຊາລມອນໂດຍການສູນເສັງແຫລ່ງອາຫານ ແລະ ແຫລ່ງວາງໄຂ້ໃນເຂດບາກແມ່ນນັ້ກັດສິນບູນ.

ໂດຍການຕິກຕະກອນ, ການຫລຸດລົງຂອງການໄຫລຂອງນັ້, ຫລື ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງອຸນຫະພູມ (ດັ່ງໃນຮູບທີ 2). ການຕາຍຂອງປາທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍຖື່ນແມ່ນແຕກຕ່າງກັນໄປ, ຂຶ້ນກັບພູມອາກາດ ແລະ ຮອບວຽນຄວາມອຸດິມສິນບູນຂອງ ປາຊາລມອນ. ຜົນກະທົບ ແລະ ຜົນເນື່ອງສະເພາະຕໍ່ຈຳນວນປາຊາລມອນໃນຂ່ວງທີ່ພວກມັນດຳລົງຊີວິດໃນນັ້ຈິດ ແລະ ໃນສິງແວດລ້ອມຂອງມະຫາສະຫຼຸດຈະໄດ້ຖືກອະທິບາຍລະອງດີໃນພາກຕ່າງໆ ຕໍ່ໄປນີ້.

ຮູບທີ 2 ຜົນກະທົບແບບສະສົມຂອງການພັດທະນາຕໍ່ປາຊາລມອນ

ການພັກຜ່ອນ.

ຜົນກະທົບຂັ້ນຕົນຂອງການພັກຜ່ອນຄືການສູນເສຍບ່ອນເພາະຕົວຂອງປາຈາກການກ່ຽວຂ້ອງສາລາພັກຜ່ອນຍາມແລ້ງ ແລະ ການຕິກປາທີ່ໄກສູນຂັ້ນ.

ການປະມົງ.

ຜົນກະທົບຂັ້ນໜຶ່ງຂອງການຫາບາກໍ່ຄື ການສູນເສັງປາໃຫຍ່ເພື່ອຂະຫຍາຍພັນໂດຍສະເພາະຊະນິດທີ່ໄກສູນພັນໂດຍການໃຊ້ເຮືອປະມົງພານິດຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ມີປະສິດທິພາບສູງ. ການປະມົງໃນມະຫາສະມຸດກໍ່ຄວບຄຸມໄດ້ຍາກ.

ຜົນກະທົບແບບສະສົມຈາກການພັດທະນາ.

ທຸກການພັດທະນາໃຫມ່ໜຶ່ງຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດການພັດທະນາອັນໃຫມ່ອື່ນຂຶ້ນມາ, ແລະ ທຸກການພັດທະນາຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດມີຫລາຍກວ່າຫນຶ່ງຊະນິດຂອງຜົນກະທົບ. ຜົນກະທົບໜ່າຍຢ່າງແມ່ນວັດແທກໄດ້ຍາກ. ຜົນເນື່ອງທີ່ສໍາຄັນຂອງບັນດາຜົນກະທົບເຫັນວ່າມີກໍ່ຄືຕອນເທິງຂອງອ່າງນັ້ດີເຖິງປິດຕັນໂດຍເຂື່ອນຕ່າງໆເປັນຢ່າງດີ, ໃນຂະນະທີ່ດ້ານໃຕ້ຂອງແມ່ນນັ້ດັກຍເປັນຊາກເພັງຢ່າງຊັດເຈນສໍາລັບການວາງໄຂຂອງປາ

ຜົນກະທິບແບບສະສົມໃນນັ້ນຈີດ.

ຜົນກະທິບໃສ່ການເຄື່ອນຍ້າຍຖື່ນຂຶ້ນເມືອເຫັນວິ່ນ
ນັ້ນຂອງປາໄທຢ່າງຕັ້ງກັນມາວາງໄຂ້ໃນຊວງວາງໄຂປະ
ກອບມີ:

- ການຈັບປາໃນເຂດປາກແມ່ນທີ່ຈະເປັນຜົນໃຫ້ປາ
ທີ່ໄກສູນພັນມີຄວາມສຸງຫລາຍຂຶ້ນ.
- ມິນພາວະໄດ້ຫລຸດຜ່ອນຄວາມໜັນຢູ່ຂອງ
ແຫ່ງວາງໄຂ່/ເພາະຕົວໃນບ່ອນໄກ້ປາກແມ່ນທີ່.
- ການດູດຊາຍ ແລະ ໂຮງງານອຸດສາຫະກຳຕ່າງໆ
ໄດ້ທຳລາຍແຫ່ລ່ງທີ່ຢູ່ຂອງປາ.
- ການສູນເສັງເນື້ອງຈາກການເກີນອິມຕົວຂອງ
ພອງອາກາດຢູ່ປ່ອງນັ້ນລື້ນຂອງເຂື້ອນ.
- ການສູນເສັງເນື້ອງຈາກຕົວເຂື້ອນທີ່ບໍ່ສາມາດຜ່ານ
ໄດ້(ຂຶ້ນກັບລະດັບນັ້ນ)
- ການສູນເສັງເນື້ອງຈາກການປະມົງໃນອ່າງ
ເຮັບນັ້ນທີ່ຂຽງເອົາປາໄວ້.
- ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງໂອກາດຖືກລ່າ.

ຜົນກະທິບຂອງການຍ້າຍຖື່ນໃນແຖວໃຕ້ກະ
ແສນັ້ນ (ຊ່ວງເປັນໄຂ່ ແລະ ລຸກປາ) ປະກອບດ້ວຍ:

- ການປ່ອຍນັ້ນອກເພື່ອການຂຸນລະປະຫາມ,
ແລະຜະລິດໄຟໝ້າ ເຮັດໃຫ້ໄຂ່ແລະລູກອ່ອນປາ
ສູນເສັງໄປໃນຄອງຊົນລະປະຫາມ
- ການໄຫລຂອງນັ້ນທີ່ປົງໄປ(ການຫລຸດລົງຂອງ
ກະແສນັ້ນ)ໄດ້ເຮັດໃຫ້ລູກອ່ອນບາຍຢູ່ບ່ອນເດີມດົນ
ຂຶ້ນອັນເຮັດໃຫ້ໂອກາດຖືກລ່າສູງຂຶ້ນ
- ຄວາມຂຸນທີ່ຫລຸດລົງໄດ້ເພີ່ມການມອງເຫັນຂອງ
ສັດລ່າເຫັນຂຶ້ນ
- ການຕາຍໄດ້ກົງຂອງປາໃນໃບພັດຕວກບົນ
(ມີເຖິງ 30% ຂອງລູກປາຕາຍໃນແຕ່ລະເຂື້ອນ)
ແລະຕາຫນ່າງກັນຂຶ້ນເຫັນ

- ການຕາຍໄດ້ກົງຂອງປາໃນຝາຍນັ້ນລົ້ນຈາກ
ການເກີນອື່ນຕົວຂອງພອງອາກາດ ແລະການ
ຂຼອກຈາກອຸນຫະພູມ
- ການສູນເສັງໄດ້ມິນພາວະຈາກອຸດສາຫະກຳ

ຜົນກະທິບແບບສະສົມໃນມະຫາສະຫຼຸດ

ປາຊາລມອນຕົອງການບ່ອນຢ່ອາໃສທີ່ໃຫຍ່ກ່ວາ
ແມ່ນທີ່ໂຄລັມເບັງຕັ້ງຫລາຍເທົ່າເຊິ່ງກວມໄປໄກເຖິງ
ມະຫາສະໝຸດປາຊີພິກຕອນເໜືອເຖິງຮອດຍື່ບຸນແລະ
ທະເລເບຣິງ. ມັນໃຊ້ຊີວິດໃນມະຫາສະໝຸດປະມານ
2-4 ປີເຊິ່ງຫລາຍກ່ວາໃນແມ່ນທີ່ຕັ້ງຫລາຍເທົ່າ (ປະ
ມານ 2-3 ເດືອນທ້າ 1 ປີ). ໃນພື້ນທີ່ອັນກວ້າງໃຫຍ່
ແລະເວລາອັນຍາວນານນີ້, ຜົນກະທິບຈາກກິດຈະກຳ
ຂອງມະນຸດທີ່ພົວພັນກັບການພັດທະນາອ່າງແມ່ນທີ່ໂຄ³
ລັມເບັງຈະມີຫລາຍຫລື້ນ້ອຍແມ່ນພົວພັນກັບປັດໃຈ
ອື່ນໆດ້ວຍ (ເຊັ່ນການຄຸມຄອງການປະມົງສາກົນ ຫລື
ລະບອບພູມອາກາດ). ບາງປັດໃຈອາດຢູ່ນອກເໜືອ
ຄວາມສາມາດຂອງລັດຖະບານທີ່ຈະຄວບຄຸມ ແລະ
ຜົນຂອງປັດໃຈເຫັນຕໍ່ຂະໜາຍກອນຕົອງໃຊ້ເວລາ
ຫລາຍປີ້ຫລືອາດຫລາຍທີ່ດສະວັດກວ່າຈະເຂົ້າໃຈໄດ້.

ການຫາປາໃນມະຫາສະໝຸດ

ໃນຊ່ວງເວລາທີ່ຍາວນານເຖິງ 2-4 ປີໃນມະຫາ
ສະໝຸດ, ເຮັດໃຫ້ມະນຸດເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບປາຊາລ
ມອນຈາກແມ່ນທີ່ໂຄລັມເບັງນ້ອຍທີ່ສຸດ ແລະເກີດມີ
ການປະມົງໄຮການຄວບຄຸມໃນມະຫາສະໝຸດເປີດ
(ເຊັ່ນການໃຂ້ມອງລອຍ). ຍັງບໍ່ໄຟຮູ້ແນ່ນອນກ່ຽວກັບ
ອັດຕາການຈັບປາດ້ວຍວິທີຕໍ່ຕັ້ງກ່າວ ເນື້ອງຈາກຂ່າວ
ສານມີຄວາມອ່ອນໄຫວທາງການເມື່ອງແລະເຮັບກຳ
ໄດ້ຢ່າກ.

ໃນຍານທີ່ປາຊາລມອນກັບຄືນສູ່ແມ່ນທີ່,
ພວກມັນໄດ້ຖືກຈັບຢູ່ເຂັນອກຝ້າແລະເຂດໄກຝ້າ
ໄດ້ເຮືອປະມົງພານີ້ດຂອງການດາວແລະອາເມຣິກາ.
ປາຊາລມອນຈາກແມ່ນທີ່ໂຄລັມເບັງຈໍານວນຫລວງ
ຫລາຍໄດ້ຖືກຈັບຢູ່ນອກຊາຍຜົ່ງອາລາສກາ ແລະ ບົດ

ຕີຂໂຄລັມເບິງ. ການປະມົງນີ້ໄດ້ຖືກຄວບຄຸມໃນປີ 1985 ໂດຍສິນທິສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍປາຊາລົມອນ, ແຕ່ວ່ານັບແຕ່ປີ 1994 ທັງສອງປະເທດໄດ້ພາກັນລະ ເມີດສິນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວ.

ຮອບວຽນພູມອາກາດແລະຜະລິດຕະພາບ ຂອງມະຫາສະນຸດ.

ນັບແຕ່ປີ 1990 ການວິເຄາະຂຶ້ມູນພູມອາກາດໄລຍະຍາວໄດ້ເລີ້ມກັບຮອບວຽນ 20 ປີ ຂອງອຸນນພູມມະຫາສະນຸດເຊັ່ນ 8-11 ປີ ຂອງນັ້ອນ 8-11 ປີ ຂອງນັ້ອນເຢັ້ນເຊິ່ງກະທົບຕໍ່ຈຳນວນປາຊາລົມອນໃນແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບິງ. ຜົນຂອງແນວໃນມັດຕັ້ງກ່າວຄົການປ່ຽນແປງຜະລິດຕະພາບ (ໄດ້ທົ່ວໄປນັ້ອນຈະໃຫ້ຜະລິດຕະພາບສູງກວ່ານັ້ອນເຢັ້ນ) ແລະ ການແຜຂະຫຍາຍຂອງປານັກລໍາ ຫຼືປ່ຽນແປງໄປ (ໃນປີທີ່ອາກາດດູນປຳນັກກາແຮນຈະລອຍຂຶ້ນເຫັນເນື້ອເພື່ອກິນປາຊາລົມອນທີ່ມີຂະໜາດນ້ອຍກວ່າ). ຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວແມ່ນໍ້ນອກເຫັນໆວ່າມາດຂອງມະນຸດທີ່ຈະຄາດຫວັງ ແລະ ອຸ້ມຄອງໄດ້, ແລະ ຜົນຂອງພວກມັນຕໍ່ປະຊາກອນປາຊາລົມອນກໍ່ວັດແທກໄດ້ຍາກທີ່ສຸດ. ພວກມັນກໍ່ຢັ້ງອາດມີຜົນກະທົບຢ່າງໃຫຍ່ທາລວງຕໍ່ປະສິດທິຜົນຂອງມາດຕະການອື່ນໆ (ເຊັ່ນການເພາະໄຂ່, ການເຄື່ອນຍ້າຍປານ້ອຍ) ທີ່ກຳລັງໃຊ້ຢູ່ກັບປາຊາລົມອນຢູ່ແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບິງ.

ສັງລວມບັນດາປັດໃຈຕ່າງໆ ທີ່ສົ່ງ ຜົນໃຫ້ເກີດການ ພະລຸດລົງຂອງຈຳນວນປາຊາລົມອນ.

ປັດໃຈທີ່ສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດການພະລຸດລົງຂອງ ຈຳນວນປາຊາລົມອນໃນແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບິງນີ້ຢ່າງຫລາກຫລາຍ (ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກຫລາຍແຫ່ລ່ງ) ແລະ ມີການພິວພັນເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນສູງ. ພິວພັນເຊິ່ງກັນ ແລະ ຝົດໃຈຈະດູກເລີດຕົ້ນແກ່ຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວແມ່ນໍ້ນອກເຫັນໆວ່າມາດຂອງມະນຸດທີ່ຈະຄາດຫວັງ ແລະ ອຸ້ມຄອງໄດ້, ແລະ ຜົນຂອງພວກມັນຕໍ່ປະຊາກອນປາຊາລົມອນກໍ່ວັດແທກໄດ້ຍາກທີ່ສຸດ. ພວກມັນກໍ່ຢັ້ງອາດມີຜົນກະທົບຢ່າງໃຫຍ່ທາລວງຕໍ່ປະສິດທິຜົນຂອງມາດຕະການອື່ນໆ (ເຊັ່ນການເພາະໄຂ່, ການເຄື່ອນຍ້າຍປານ້ອຍ) ທີ່ກຳລັງໃຊ້ຢູ່ກັບປາຊາລົມອນຢູ່ແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບິງ.

ປັດໃຈຫາງກົງ.

ປັດໃຈຫາງກົງລວມມີ ການສູນເລັ້ງປານ້ອຍ ແລະ ປາໃຫຍ່ທີ່ຄືນຖືນຢູ່ເຂື່ອນຕ່າງໆ, ການເຊື່ອມສະພາບລົງຂອງແຫ່ລ່ງຫຼູ່, ຄວາມກົດດັນຈາກການຫາປາ ແລະ ປາກົນເນື້ອເຊິ່ງມີຄວາມສົມ ບຸນໃນການແຜ່ຂະຫຍາຍກໍ່ປ່ຽນແປງໄປເຊັ່ນກັນ ຈາກຜົນຂອງການປ່ຽນແປງຂອງມະນຸດ ແລະ ນິເວດວິທະຍາ.

ປັດໃຈຫາງອັນ.

ປັດໃຈຫາງອັນລວມມີການປ່ຽນແປງຂອງລະບອບການໄໝລຂອງນັ້ອນທີ່ກະທົບຫາງລົບຕໍ່ລະດູການ ແລະ ອັດຕະການເຄື່ອນທີ່ຂອງປາຊາລົມອນ ແລະ ຄວາມສາມາດຂອງພວກມັນທີ່ຈະຜ່ານອຸປະສົກໃນແມ່ນັ້ນ. ການປ່ຽນແປງອຸ່ນຫະພູມໃນມະຫາສະນຸດ ແລະ ຮອບວຽນກະແສສາມາດກະທົບຫາງວັນຕໍ່ທັງຜະລິດຕະພາບ ແລະ ການຕາຍຂອງປາ.

ລວມແລ້ວປັດໃຈເຫັນນີ້ ກະທົບເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ແລະ ເປັນຜົນໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບສະສົມຕໍ່ປາຊາລົມອນ. ບໍ່ມີໄສສາມາດລຽບປັດໃຈໃດໜີ້ (ບັນເທິກ), ແລະມອງເຫັນການຫລຸດລົງໄດ້ກົງ ແລະ ພິວພັນເຖິງການຫລຸດລົງຂອງຜົນກະທົບ. ຈຳນວນ, ຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ຜົນກະທົບສິ່ງແວດ ລ້ອມຂອງປັດໃຈກະທົບເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນເຫັນນີ້ບໍ່ໄດ້ປະກິດໃຫ້ເຫັນຕ້ອງແຕ່ເລີ້ມຕົ້ນແກ່ຜູ້ຮັບຜິດຊອບວຽກງານສົງແວດລ້ອມ ແລະ ການປະມົງ. ພຽງແຕ່ໃນຂວາງບໍ່ດິນມານີ້ທີ່ເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງ ວ່າປະຊາກອນປາຊາລົມອນບໍ່ສາມາດຢູ່ໃນການ ປ່ຽນແປງສະພາບແວດລ້ອມຈາກກິດຈະກຳການພັດຂະນາໄດ້ອີກຕໍ່ໄປ.

ການວັດແທກຜົນກະທົບຕໍ່ປາຊາລົມອນໃນແມ່ນໍ້ໂຄລັມເບິງ.

ຂໍ້ມູນຫລາຍໆ ຢ່າງແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ແບຄວາມທາຍຂອງບັນຫາຜົນກະທົບສະສົມທີ່ ສະໜອນ. ຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຕົ້ນຕຳ 3 ຢ່າງຂອງການຕິດຕາມຜົນກະທົບສະສົມຕື່ : (1). ການຕັດສິນໃຈ ວ່າ

ຈະວັດແທກຫຍໍ່(ຕົວຊີ້ວັດຈະປ່ງນແບງຄວາມສາມາດກຳນົດບັດໃຈຕົ້ນເຫດ; (2). ການວັດແທກໃນເວລາອັນເຫມາະສົມ (ໂດຍສະເພາະຂໍ້ມູນພື້ນຖານກ່ອນມີການພັດທະນາ); (3). ການກຳນົດຜົນຂອງຄວາມຜົດດຸງໃນການວັດແທກ. ສຳລັບບັນຫາຂອງບໍາຊາລມອນໃນແມ່ນໍ້າໂຄລົມເບັງ, ຄວາມຮຸດິມສົມບູນຂອງບໍາແມ່ນຕົວຊີ້ວັດຫລັກ, ແຕ່ວ່າຍັງບໍ່ມີວິທີການໃດ ຫລືແຫລ່ງຂໍ້ມູນໃດສາມາດເກັບກຳໄດ້ທຸກແມວໂນັ້ນ ແລະ ປັດໃຈທີ່ເປັນຜົນກະທິບໃສ່ປະຊາກອນປາຊາລມອນ.

ຂໍ້ມູນຕົ້ນທີ່ 4 ຊະນິດທີ່ໃຊ້ໃນການຕິດຕາມບໍາຊາລມອນໃນແມ່ນໍ້າໂຄລົມເບັງປະກອບມີ:

1. ການເກັບກຳ ແລະ ຂອງຫາຂໍ້ມູນປະກອບດ້ວຍບັນຫຼິດຕາມຂອງເຮືອຫາບາ, ສະຖິຕິຂອງໂຮງງານແປຮູບ, ຂໍ້ມູນຂອງການທູງບັງຝົງ ແລະ ການສໍາຫລວດ. ບັນຫາກ່ຽວກັບບັນດາຂໍ້ມູນເຫຼົ່ານີ້ປະກອບມີການຫລືກລົງຄວາມຈິງໂດຍເຈດຕະນາ, ການປ່ງນແບງຈຳນວນຖ້ວເຮືອ (ເພື່ອຫລືກລົງພາສີ), ການຈຳແນກຂະໜົດພື້ນປາຜົດພາດ, ການຈັບປາເຖິ່ອນທີ່ບໍ່ຖືກລາຍງານ. ຜູ້ສັງເກດການທີ່ບໍ່ຖືກເຜີກມາດີຍື່, ແລະ ການປ່ງນແບງໃນການປະເມີນທີ່ບໍ່ຮູ້.
2. ການນັບຈຳນວນປາທີ່ເຂືອນປະກອບມີການໃຊ້ວິດໄອ ຫລື ເຄື່ອງນັບອັດຕະໂລມດັບເພື່ອນັບຈຳນວນປາໃຫຍ່ທີ່ເຕັ້ນຂຶ້ນເຫັນມີອົງໂດຍເຜົ່ານເຂືອນ. ແຕ່ບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນກໍຄືຂໍ້ມູນເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ເລີ່ມມີການນັບແມ່ນເຂືອນສ້າງສໍາເລັດແລ້ວ. ເຕັກໂນໂລຊີໃນການນັບກໍປ່ງນແບງຫຼາຍ 2-3 ພຶສ ເຮັດໃຫ້ເປັນເລືອງຍາກທີ່ຈະສົມທູງບໍ່ຂໍ້ມູນໃນອະດີດ ແລະ ຂໍ້ມູນໃນປະຈຸບັນ.
3. ການປະເມີນການລອດມາວາງໄຂ້ໄດ້ເຊິ່ງປົກກະຕິແລ້ວອີງຕາມຈຳນວນການນັບປາໃຫຍ່ໃນເຂດວາງໄຂ້ຕາມລະດູວາງໄຂ້. ບັນຫາລວມຄືບໍ່ມີຂໍ້ມູນໃດກ່ອນປີ 1950, ເຂດວາງໄຂ້ຫລາຍແຫ່ງບໍ່ໄດ້ຖືກເກັບຂໍ້ມູນຢູ່ບ່ອນເດີມ, ການປະເມີນມີການລຳອຽງຢ່າງຫລວງຫລາຍ ແລະ ການປ່ງນແບງທີ່ບໍ່ຮູ້ຈັກ. ການນັບຢ່າງອື່ນ (ເຊັ່ນ ໄຂ້

ຫລື ປານ້ອຍ), ເຊິ່ງນັ້ນຈະເປັນຕົວຊີ້ວັດໂດຍກົງກວ່າສຳລັບການກັບຄືນທຶນໃນອານາຄົດແຕ່ມັນຕ້ອງໃຊ້ທີ່ໜ້າຫລາຍກວ່າການປະເມີນການລອດມາໄດ້ຕັ້ງຫລາຍເທົ່າ.

4. ການຕິດແຜ່ນໂລຫະໃສ່ທາງປາເຊິ່ງໂດຍປົກກະຕິແມ່ນຕິດໃສ່ປາຈາກບໍ່ເພາະໄຂ່. ເຖິງຢ່າງໄດ້ຕາມປາທີ່ລົງໃນບໍເພາະໄຂ່ອາດມີພົດຕິກຳແຕກຕ່າງຈາກປາທີ່ມະຊາດຮັດໃຫ້ການຄຳນວນອົງຕຣາ ກັບທຶນຜິດໄປ.

ຜົນສຳເລັດຫລືລົ້ມເຫລວຂອງແຜນງານຄຸ້ມຄອງ ແລະ ບັນເທົ່າແມ່ນຕີລາຄາໄດ້ບິນພື້ນຖານ ການປະເມີນເຫຼົ່ານີ້. ການປະເມີນດັ່ງກ່າວບໍ່ສາມາດແຍກອອກຈາກອິດທີ່ພົນຂອງຜົນກະທິບທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຊວງອາຍຸທີ່ແຕກຕ່າງ ກັນຂອງບໍາຊາລມອນ, ພວກມັນບໍ່ສາມາດແຍກຈາກປັດໃຈຕ່າງໆ ທີ່ກະທິບໃສ່ການຢູ່ລອດຂອງປາຫັງໃນແຫລ່ງທີ່ຢູ່ມີຈິດ ແລະ ນັ້ນເຄັ່ມ.

ການບັນເທົ່າຜົນກະທິບແບບສະສົມໃນແມ່ນໍ້າໂຄລົມເບັງ.

ມາດຕະການບັນເທົ່າຜົນກະທິບໃນປະຈຸບັນມີມູນຄ່າຫລາຍ 100 ລ້ານດອນລາຕໍ່ປີ. ການບັນເທົ່າມີຕັ້ງແຕ່ການດັດແກ້ດ້ວຍເຕັກໂນໂລຊີຈົນເຖິງວິທີການຄຸ້ມຄອງລະບົບນິເວດຢ່າງກວ້າງຂວາງ. ບັນດາມາດຕະການບັນເທົ່າ ໃນປະຈຸບັນສາມາດສ້າງລວມໄດ້ໂດຍຫຍໍດັ່ງນີ້:

ການຢືກຢ້ອງປາ.

ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ອິດເພື່ອບັນເທົ່າຜົນກະທິບຕໍ່ປາຊາລມອນໄດ້ນັ້ນໃສ່ການຫລຸດຜ່ອນການຕາຍຂອງປໍາຊາລມອນນ້ອຍທີ່ພົວພັນກັບເຂືອນໂດຍກົງ. ບັນດາມາດຕະການປະກອບມີ:

- ການຈັບ ແລະ ເຄື່ອນຍ້າຍປານອຍບໍລິເວນ ເຂື້ອນ ແລະ ອ່າງເກັບນຳໄດ້ຖືກປະເມີນວ່າມີປະ ສິດທິຜົນ ເຖິງ 60-80%.
- ສ້າງຫາງເວັ້ນເພີ່ມສຳລັບລູກປາ ແລະ ການປົກ ປັອງຈາກຝາຍນີ້ລົ້ນດ້ວຍການບຮນນະລາຄາ ແພງ ແລະ ການອອກແບບເຂື້ອນຄືນ ໄຫມ.
- ການສ້າງຕາໜ່າງວັນປາໃນຄອງຊຸມລະປະທານ.
- ການເພີ່ມການໃຫລຂອງແມ່ນຳໃນລະດຸວາງໄຂ່; ເຊິ່ງມີມູນຄ່າເຖິງ 40 ລ້າມໂດລາ/ປີ ຈາກການ ສູນເສັງລາຍໄດ້.

ການເພີ່ມຜົນຜະລິດຂອງປາໂດຍສື່ງມ ຕ່າງໆ

ກ່ອນປີ 1990 ມີໜາລາຍກວ່າ 100 ຄອງນຳສຳລັບ ເພາະໄຂ່ ແລະ ວາງໄຂ່ຂອງປາໄດ້ຖືກສ້າງຂຶ້ນ ເຊິ່ງ ສ່ວນຫລາຍຢູ່ຕອນໄຕຂອງແມ່ນຳ. ຄອງເພາະໄຂ່ ໃຫມ່ງ ໄດ້ຖືກສ້າງຢູ່ເທົ່ານີ້ນຳ. ການປະສົມປະ ສາມເອົາຄອງເພາະໄຂ່ເຂົ້າໃນຮອບວຽນການຄຸ້ມຄອງ ແມ່ນປະເດັ່ນທີ່ຫຍຸ້ງຫຍາກທາງການເມືອງ, ແລະ ມີ ຄຳຖາມສຳຄັນກ່ຽວກັບການແຜລະບາດຂອງພະ ຍາດ, ສານອັນຕະລາຍທີ່ເປັນຜົນເນື່ອງຕໍ່ການສືບພັນ ຂອງປາທຳມະຊາດ ແລະ ຜົນອື່ນໜີ ຂອງປາຕ່າງໆທີ່ ຫຼັງເຫຼືອຄັ້ງຢູ່.

ການບຸລະນະແຫລ່ງຫຍຸ້ຂອງປາ.

ການບຸລະນະປະກອບມີການບຸລະນະແຫລ່ງວາງ ໄຂທຳມະຊາດໂດຍການເປີດຄືນທາງຜ່ານຂອງປາທີ່ຖືກປິດກັນໄດ້ສົງກຳສ້າງຂອງມະນຸດ ແລະ ການກຳນົດ ໃຫ້ແມ່ນໜ້າຍາວ 65,000 ກິໂລແມັດ ເປັນເຂົ້ມຄູມຄອງ ທີ່ໂຄງການເຂື້ອນໄຟຟ້າຂະໜາດນ້ອຍບໍ່ສາມາດສ້າງ ໄດ້. ການຄຸ້ມຄອງປາໄມ້ຢ່າງລະມັດລະວັງເພື່ອເປັນ ກັນຊົນໃຫ້ແກ່ນໜ້າທີ່ມີການວາງໄຂ່ ແລະ ຫລືກລ່ຽງ ການໃຫລຂອງຕົມຊາຍທີ່ຖືກເຊາະຈາກນຳໃຫລເຂົ້າ ມາກໍໄດ້ຖືກປະຕິບັດເຊັນກັນ.

ການຮັ້ກອນເຂື້ອນ.

ການຮັ້ກອນເຂື້ອນໃນແມ່ນຳສະເໝັກສົມ (Snakes River) ສາາໃຫຍ່ຂອງແມ່ນຳໄຄລັມເບັງກຳລັງຖືກພີ ຈາລະນາໃນປະຈຸບັນ. ໃນຂະນະທີ່ມັນເບິງຄ້າຍກັບວ່າ ເປັນຢູ່ທະສາດການບັນເທົາແບບຮຸນແຮງ, ການທຳ ລາຍເຂື້ອນ ແລະ ບຸລະນະແຫລ່ງຫຍຸ້ຂອງປາຕາມແມ່ ນຳກັບຖືກຜູ້ຮັບຜິດຊອບດ້ານສົງແວດລ້ອມບາງຄົນ ມອງວ່າເປັນພົງຄວາມຫວັງດູງວຂອງການດຳລົງຢູ່ ຢ່າງຍາວນານຂອງປະຊາກອນປາຊາລົມອນ.

ຄວາມທ້າທາຍໃນການບັນເທົາຜົນກະທິບແບບສະສົມ ທີ່ຂັບຂ້ອນປະກອບມີຄ່າໃຫ້ຈ່າຍ, ການປະສານງານ ລະຫວ່າງມາດຕະການຕ່າງໆ ທີ່ຮັບໂຮມເອົາຄວາມ ປູນແປງທີ່ບໍ່ຫັນຮູ້ໃນລະບົບທຳມະຊາດ ແລະ ການ ປູນແປງຄຸນຄ່າທາງສ້າງຄົມ ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈຫາງ ຂີວະສາດ. ການຄຸ້ມຄອງການລັງປາໃນບໍ່ເພາະໄຂ່ ໃນແມ່ນຳໄຄລັມເບັງໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນຄວາມຂັບ ຂ້ອນດັ່ງກ່າວ. ນະໂໂຍບາຍຕໍ່ການລັງປາໃນອ່າງເພາະ ໄຂ່ເປັນປະເດັ່ນທີ່ລະອຽດອ່ອນ ແລະ ເຕັມໄປດ້ວຍຂໍ້ ໂຕແຍ່ງ. ບໍ່ເພາະໄຂ່ໄດ້ຖືກອອກແບບເພື່ອທິດແກນ ຈຳນວນປາທີ່ສູນເສັງໄປ ແລະ ປະຈຸບັນໄດ້ຖືກເອົາໄປ ບິນກັນກັບຈຳນວນປາອື່ນເຊິ່ງເປັນການຍາກທີ່ຈະຄຸ້ມ ຄອງ, ພ້ອມໜັງສ້າງບັນຫາຂອງພະຍາດ ແລະ ການ ປູນພັນຂອງປາທຳມະຊາດເພີ່ມຂຶ້ນເລື້ອຍໆ. ບໍ່ເພາະ ໄຂ່ໃຫມ່ແມ່ນເຈດຕະນາອອກແບບມາເພື່ອເພີ່ມຈຳ ນວນປາໃຫ້ຫລາຍຂຶ້ນ. ເຖິງຢ່າງໄດ້ວ່າຕາມ ການຄຸ້ມ ຄອງພວກມັນແມ່ນຈະຕັ້ງໄດ້ປູນແປງວິທີການປະ ມົງເຊິ່ງຖືກຕໍ່ຕ້າມຈາກສ້າງຄົມຢ່າງຮຸນແຮງ.

ຄວາມສັບສົນທາງສະຖາບັນ

ຫລາຍອົງການລັດຖະບານ ແລະ ກຸ່ມຜົນປະໂຫຍດ ເອກະຊົນມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງໃນການຄຸ້ມຄອງແມ່ນຳໄຄ ລັມເບັງ. ອົງການເຫັນມີປະກອບມີ 11 ອົງການລັດ ແລະ ສະຫະພັນ, 18 ຂຸນເຜົ້າພື້ນເມືອງ, 8 ບໍລິສັດ ໄຟຟ້າ, ແລະ ພາກສ່ວນທີ່ມີຄວາມສົນໃຈຈຳນວນ ຫນື່ງ. ໃນຫ້າຍຊຸມປີ 80 ແລະ ຕົ້ນຊຸມປີ 90 ບັນຍາ ກາດທາງການເມືອງໄດ້ອຽງໄປຫຍາການຮ່ວມມືລະ

ຫວ່າງອົງການຂອງລັດຖະບານໃນອ່າງແມ່ນໆໄຄລັມເບິ່ງເຊັນການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນ ແລະ ຂ່າວສານ, ແລະ ການພັດທະນານະໂຍບາຍຮ່ວມກັນ. ແຕ່ບັນຍາກາດປະຈຸບັນບໍ່ໄດ້ເປັນແນວນັ້ນ ເຮັດໃຫ້ຄວາມພະຍາຍາມຮ່ວມມືໃນອານາຄົດຢູ່ຫຼຸງຍາກຫລາຍຂຶ້ນ.

ຂະບວນການສ້າງສັນຫະມະຕີແມ່ນໆຈະເປັນຫໍສຸດໃນການຄຸ້ມຄອງບັນຫາຜົນກະທົບສະສົມ. ສະຫຼຸບບັນຕ່າງໆ ຈະຕ້ອງສາມາດກຳນົດຂໍແລກປ່ຽນ ແລະ ຮ່ວມແຮງຮ່ວມໃຈກັນເພື່ອເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ແລະ ສາມາດຮຽນຮູ້ຈາກຜົນທີ່ຄຳດັ່ງນັ້ນ. ການແກ້ໄຂກໍເປັນເລື້ອງຫຼຸງຍາກເຊັນກັນໃນການອອກແບບ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ເນື່ອງຈາກຄໍາຖາມທີ່ວ່າ “ໃຜຈະເປັນຄົນຈ່າຍ?”. ຜົນເສັງຫາຍດ້ານສິງແວດລ້ອມໃນອະດີດທີ່ຖືກໃຊ້ໂດຍຜູ້ຊຸດຄົ້ນເຊິ່ງບໍ່ສາມາດຈະຈ່າຍຄໍາແກ້ໄຂບັນຫາໄດ້. ລວມທັງລະບົບນີ້ເວັດທີ່ຖືກທຳລາຍໄປກໍກໍ່ບໍ່ ແນ່ນອນວ່າຈະເືັ້ນຝູໄດ້ບໍ່, ມີຄ່ຳລະນີບໍ່ ຊາລົມອນໃນແມ່ນໆໄຄລັມເບິ່ງ. ສັນຫະມະຕີທີ່ຕໍ່ລອງກັນ ລະຫວ່າງອົງການລັດຖະບານທີ່ສະຫຼອນເຖິງບົດບາດໃນການເືັ້ນຝູກໍ່ຕ້ອງໄດ້ຮັບຜິດຊອບລາຍຈ່າຍຮ່ວມກັນ.

ການອອກແບບຍຸດທະສາດທີ່ໄດ້ຜົນສໍາຫລັບການພັດທະນາແບບຍືນຍົງພາຍໃຕ້ເງື່ອນໄຂຜົນກະທົບສະສົມຕ້ອງໃຊ້ການເຝົ້າຕິດຕາມແລະ ຄວາມພະຍາຍາມບັນຫາຍ່າງຍາວນານ. ໃນກໍລະນີຂອງປາຊາລົມອນເພື່ອຈະວັດແທກຜົນກະທົບໃດໜຶ່ງຕ້ອງໃຊ້ເວລາຍ່າງຕົ່ງສຸດ 5 ປີ້າລື້ບາຍກວ່າເຊື່ງຍາວນານກວ່າອາຍງານດຳລົງຫາຍ້າຕຳແໜ່ງຫາງການເມືອງ. ການແກ້ໄຂບັງຍ່າງຍ່າງແມ່ນໆໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີແລະມູນຄ່າຂອງມັນສາມາດປະເມີນໄດ້. ແຕ່ບາງຍ່າງຕ້ອງໃຊ້ປະສົບການຕົວຈິງແລະຕ້ອງປົງປາຍແປງທີ່ສົ່ງຕໍ່ຄວາມກົດດັນຫາງການເມືອງເພື່ອປົງປາຍແປງ ຫລື ຍຸດຕີມັນ. ອີ່ຕາມການປະເມີນອັຕຣາການໜີລອດທີ່ມີການພົວພັນກັນຕໍ່ຫລາຍ, ມາຕະການຕ່າງໆອາດຖືກມອງວ່າດ້ອຍປະສົບຫິພາບ. ພາຍໃຕ້ລະບອບອຸນຫະພູມທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ເຖິງຢ່າງໃດ ພວກມັນກໍ່ອາດມີປະສົບຫິພາບສູງສຸດ. ນີ້ແມ່ນໆຄວາມຂັດແຍ່ງພື້ນຖານລະຫວ່າງວັດຖຸປະສົງໃນໄລຍະສັນຫາງການເມືອງ, ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນທາງວິທະຍາສາດ, ແລະ ຄວາມຍືນຍົງໄລຍະຍາວ.

ສະຫຼຸບຄວາມ

ສະຫຼຸບແລ້ວ, ສອງປັດໃຈທີ່ຢູ່ເນື້ອການຄວບຄຸມຂອງທຸກອົງການລັດຖະບານ ໄດ້ສ້າງໂອກາດແລະບັນຫາໃຫ້ແກ່ການອອກແບບວິທີການອັນເໝາະສົມເພື່ອບັນເທົາຜົນກະທົບແບບສະສົມໃນແມ່ນໆໄຄລັມເບິ່ງ.

ເງື່ອນໄຂທາງເສຖະກິດແລະຫາງການເມືອງໃນຊ່ວງ 2-3 ບົດສະວັດຫລັງນີ້ໄດ້ຫັນໄປສູ່ການບັນເທົາ. ໃນສະຫະລັດຕອນຂ່ວງຫ້າຍຊຸມປີ 70, ການຮັບປະກັນການສະຫຼອງໄຟຟ້າລາຄາຖືກແມ່ນບຸລິມະສິດສູງສຸດທາງການເມືອງ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ພະລັງງານນີ້ເຄີຍບໍ່ໄດ້ຖືກເປັນຕົວເລືອກໃນຂ່ວງຊຸມປີ 1980. ບໍລິສັດພະລັງງານໄດ້ເພີ່ມລາຄາໄຟຟ້າຂຶ້ນເກືອບ 700% ຂອງກ່ອນຕົ້ນຊຸມປີ 1980 ເຊິ່ງໄດ້ຍ່າຍສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນໆເພື່ອຈ່າຍຄ່າໂຮງໄຟຟ້າພະລັງນີ້ເຄີຍເຊິ່ງບໍ່ເຄີຍຖືກສັງເຊື້ນມາ. ລາຍໄດ້ດັ່ງກ່າວໄດ້ເຄີຍຖືກໃຊ້ແລະກຳລັງຖືກໃຊ້ເປັນຄ່າບັນຫາຜົນຂອງການພັດທະນາເຊື້ອນໄຟຟ້າຕໍ່ຂັບພະຍາກອນເຊັ່ນປາຊາລົມອນ. ອັນນີ້ໄດ້ຍັກປະເດັນສຳຄັນຂອງການທີ່ຈະໃຊ້ຍຸດທະສາດຄົກັນໃນການທີ່ຈະສ້າງໃຫ້ມີການຄຸ້ມຄອງແບບຍືນຍົງທີ່ສາມາດຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໄດ້ໃນບັນຍາກາດຫາງເສຖະກິດທີ່ເອື້ອອຳນວຍໜ້ອຍລົງ.

ວຽການບັນຫາຜົນກະທົບໃນປະຈຸບັນໄດ້ເກີດຂຶ້ນໃນສ່ວນທີ່ຄ່ອຍເຂື້ອອຳນວຍຂອງຮອບວຽນມະຫາສະໜຸດ. ນັບແຕ່ຫ້າຍຊຸມປີ 1970 ຮອບວຽນຊຸມຫະພູມຂອງມະຫາສະໜຸດບໍ່ໄດ້ເຂື້ອອຳນວຍສຳຫລັບການເຕີບໂຕແລະການຢູ່ລອດຂອງປາຊາລົມອນ. ຄວາມຫຼຸງຍາກໃນການວັດແທກຜົນນີ້ໄດ້ຮັດໃຫ້ມາຕະການບັນຫາຜົນກະທົບລາຄາແພງທີ່ສົ່ງຕໍ່ຄວາມກົດດັນຫາງການເມືອງເພື່ອປົງປາຍແປງ ຫລື ຍຸດຕີມັນ. ອີ່ຕາມການປະເມີນອັຕຣາການໜີລອດທີ່ມີການພົວພັນກັນຕໍ່ຫລາຍ, ມາຕະການຕ່າງໆອາດຖືກມອງວ່າດ້ອຍປະສົບຫິພາບ. ພາຍໃຕ້ລະບອບອຸນຫະພູມທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ເຖິງຢ່າງໃດ ພວກມັນກໍ່ອາດມີປະສົບຫິພາບສູງສຸດ. ນີ້ແມ່ນໆຄວາມຂັດແຍ່ງພື້ນຖານລະຫວ່າງວັດຖຸປະສົງໃນໄລຍະສັນຫາງການເມືອງ, ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນທາງວິທະຍາສາດ, ແລະ ຄວາມຍືນຍົງໄລຍະຍາວ.